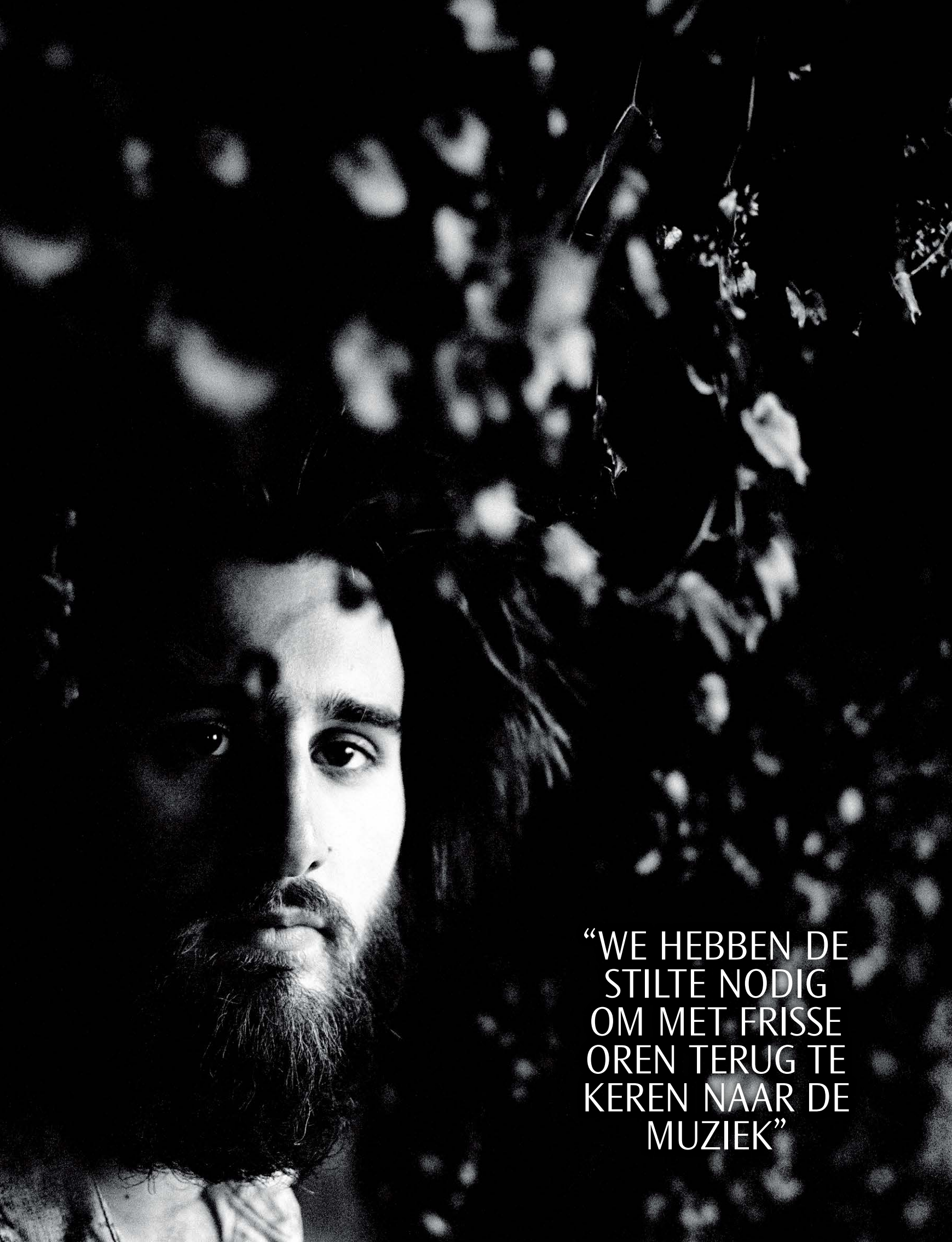

“WE HEBBEN DE
STILTE NODIG
OM MET FRISSE
OREN TERUG TE
KEREN NAAR DE
MUZIEK”

Jean Rondeaus ode aan de tijdloze schoonheid van de vergankelijkheid

NOTEN ALS VALLENDE TRANEN

*Met zijn album **Melancholy Grace** gaat de Franse klavecijnist JEAN RONDEAU op zoek naar de essentie van melancholie. Centraal staat het beroemde *Lachrimae* van John Dowland, waarvan het 'tranende' openingsmotief terugkeert bij andere componisten. "Hoe is het mogelijk dat een paar simpele nootjes zó'n diep gevoel kunnen uitdrukken", vraagt Rondeau zich af.*

Tekst: MYRTHE MEESTER

Foto's: MICHAL ŠEBEŇA

Melancholie wordt vaak geassocieerd met depressie, met de ervaring van gebrokenheid en verlies. Toch heeft de melancholie ook een filosofisch randje: wie melancholisch is, bekijkt de wereld van een afstandje en bezint zich op de vergankelijkheid der dingen. Zijn het niet juist die vergankelijkheid en niet-vanzelfsprekendheid waaraan het leven zijn waarde ontleent? Melancholie is dus geen ondubbelzinnige rouw, maar een besef van hoe dierbaar het leven je is, juist wanneer alles je dreigt te ontvallen. Dat verklaart waarom het zo heerlijk kan zijn om je onder te dompelen in melancholische muziek, die een serene weemoed en zoet verlangen oproept bij de luisteraar.

BREDE PERIODE

Maar weinigen hebben de melancholie zo treffend verklankt als John Dowland (1563-1626), de Engelse renaissancezanger, luitist en componist. Van hem is het beroemde lied *Flow, my tears*, waarvan hij ook een instrumentale luitversie componeerde: *Lachrimae pavane*. Deze eenvoudige melodie, waarvan de eerste maten onmiddellijk een indringend gevoel van melancholie communiceren, vormde een 'melodisch zaadje' dat in heel Europa tot wasdom kwam en componisten als Jan Pieterszoon Sweelinck en Heinrich Scheide-

mann inspireerde. "Het uitgangspunt van mijn album *Melancholy Grace* is Dowlands *Lachrimae*", vertelt klavecijnist Jean Rondeau, "omdat het stuk is hergebruikt door zoveel verschillende componisten in zoveel verschillende landen en tijden. Mijn album omspannt een brede periode, van het midden van de zestiende eeuw tot het einde van de zeventiende eeuw. Het is interessant om te zien hoe een muzikaal affect een brug kan vormen en zich verspreidt in tijd en geografie."

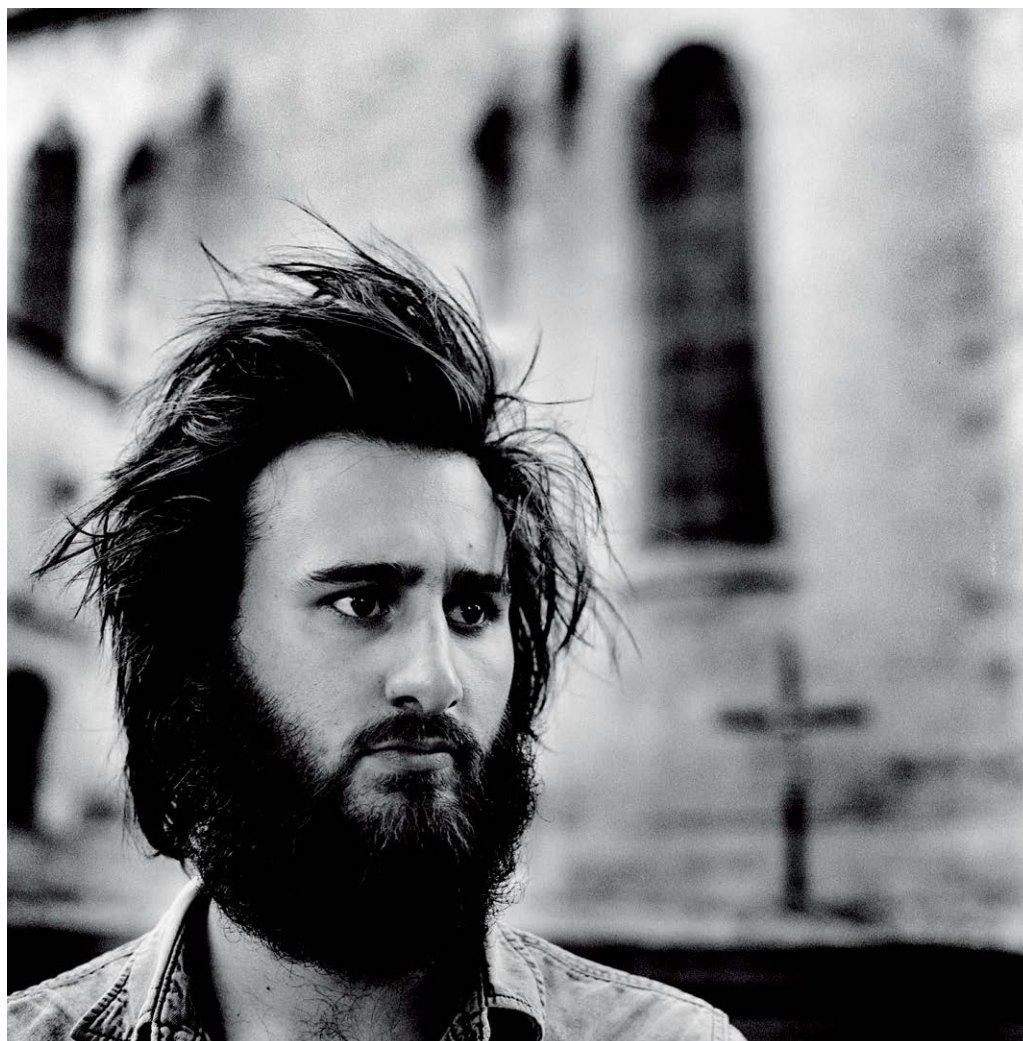
Toch noemt Rondeau Dowlands *Lachrimae* niet de belangrijkste compositie op zijn album. "Allereerst omdat het stuk oorspronkelijk niet geschreven is voor klavecimbel, maar voor luit of stem. Bovendien is Dowland niet de oorsprong van het *Lachrimae* als zodanig. Ook vóór zijn tijd bestonden er *Lachrimae*, klaagzangen dus. Maar Dowlands versie illustreert heel mooi hoe muzikale tranen kunnen worden doorgegeven van generatie op generatie." Zo hoor je Dowlands openingsnoten – die klinken als vallende tranen – bijna letterlijk terug in de *Lachrimae pavane* van Scheide-

SPECIFIEK GEVOEL

De titel van het album, *Melancholy Grace*, ontleende Rondeau aan de volgende dichtregels van Lord Byron: "*A half-formed tear, a transient spark / Of melancholy grace.*" "Ik houd van het beeld van een half gevormde traan. Dat bracht me op het idee om het programma in tweeën te delen. Op de cd speel ik afwisselend op een reconstructie van een achttiende-eeuws klavecimbel en op een origineel zestiende-eeuws virginaal. Het was mijn bedoeling om twee benaderingen van melancholie te presenteren."

In de *liner notes* omschrijft Rondeau de twee instrumenten als "twee karakters", die zorgen voor een "wisseling in verteller (en standpunt)". Voor hem was het logisch om de oudste composities, »

Paspoort
JEAN
RONDEAU

Geboren:

1991, Parijs

Instrument:

klavecimbel,
piano

Opleiding:

Conservatoire
National
Supérieur de
Musique (Parijs),
Guildhall School
of Music and
Drama (Londen)

Prijzen: eerste

prijs bij het
Musica Antiqua
Festival in Brugge
(2012), EUBO
Development
Trust Prize (2012),
Prix des Radios
Francophones
Publiques (2013)

die oorspronkelijk voor virginaal geschreven zijn, ook op het virginaal uit te voeren. De klank van dat instrument omschrijft hij als “warm en rond, maar ook heel percussief”. De latere stukken voert hij uit op klavecimbel, waaronder verschillende toccata’s van Girolamo Frescobaldi en de *Fantasia cromatica* van Sweelinck, een componist met wie Rondeau zich sterk verbonden voelt.

Ondertussen werd hij gedreven door de muziek-filosofische vraag: hoe zijn we in staat melancholie te herkennen in een paar simpele noten? Hoe kan zo’n specifiek gevoel besloten liggen in een stukje muziek? Rondeau pretendeert niet een antwoord op die vraag te kunnen geven. Integendeel. “Hoe dieper je de muziek induikt, hoe meer nieuwe vragen er opkomen. Dat is juist wat het zo interessant maakt.”

LANGE PAUZE

De Franse klavecïnist liep langdurig rond met het idee voor zijn album. “Het repertoire was zo omvangrijk dat het me jaren kostte om te bepalen welke stukken ik zou opnemen in het uiteindelijke programma.” Wat hem hielp om muzikale keuzes te maken, was de vrije tijd die de eerste coronalock-

down hem bood. “Tijd hebben om na te denken, helpt ontzettend bij het ontwikkelen van ideeën.”

Ook het afgelopen halfjaar had Rondeau daartoe alle gelegenheid: lang voor het uitbreken van de coronacrisis had hij al gepland dat hij eind 2020, begin 2021 een sabbatical zou nemen. “In de klassieke muziekwereld moet je alles altijd jaren van tevoren plannen”, licht hij toe. “De afgelopen zes maanden heb ik mijn instrument niet aangeraakt. Ook luisterde ik niet naar muziek. Ik denk dat een lange pauze af en toe belangrijk is om de muziek te verwerken en te laten rijpen. We hebben de stilte nodig om met frisse oren terug te keren naar de muziek.”

Om diezelfde reden is Rondeau vanuit de stad naar de kust van Bretagne verhuisd. “Ik woon nu aan zee en ontwikkel een nieuwe relatie met de tijd, met de natuur, met de seizoenen.” Een echo daarvan is hoorbaar in het programma van *Melancholy Grace*, een ode aan de tijdloze schoonheid van de vergankelijkheid. «

Melancholy Grace – werken van o.a. Girolamo Frescobaldi,
Jan Pieterszoon Sweelinck, Heinrich Scheidemann,
Orlando Gibbons en John Dowland
Jean Rondeau
Erato, 0190295008994